

ЗАТВЕРДЖУЮ

ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди  
доктор педагогічних наук, професор  
Ю. Д. Бойчук

«22» жовтня 2021 року

ВИТЯГ

із протоколу № 4 засідання фахового семінару про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації аспірантки кафедри української мови Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Соприкіної В. Д. на тему «Український псевдонімікон культурно-мистецької сфери початку ХХІ ст.: номінативний та лінгвокультурологічний виміри» поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія, галуззю знань 03 Гуманітарні науки від «21» жовтня 2021 року

**ПРИСУТНІ:** головуєча на засіданні – доктор філологічних наук, доцент Осіпова Т. Ф.; доктори філологічних наук, професори: Голобородько К. Ю., Степанченко І. І., Маленко О. О.; доктори філологічних наук, доценти: Скоробогатова О. О., Халіман О. В.; Радчук О. В., кандидат філологічних наук, доцент: Щербакова Н. В., доктор філософських наук, кандидат філологічних наук, доцент Крапівник Г. О.

**ПОРЯДОК ДЕННИЙ:** обговорення дисертаційного дослідження Соприкіної Вікторії Дмитрівни «Український псевдонімікон культурно-мистецької сфери початку ХХІ ст.: номінативний та лінгвокультурологічний виміри», поданого до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук (доктора філософії) зі спеціальності 035 – Філологія. Дисертація пройшла перевірку на антиплагіат: ID перевірки 1008654690, відсоток плагіату 11.2%.

Дисертаційну роботу виконано як складову частину комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри української мови. **Темі дисертації** затверджено вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (витяг із протоколу № 7 від 31.10.2017 року), уточнено на засіданні Вченої ради університету (протокол № 9 від 30 вересня 2021 р).

**СЛУХАЛИ:** наукову доповідь аспірантки кафедри української мови Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Соприкіної В. Д. за матеріалами дисертаційної роботи «Український псевдонімікон культурно-мистецької сфери початку ХХІ ст.: номінативний та лінгвокультурологічний виміри», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія, галуззю знань 03 Гуманітарні науки.

### **ВИСТУПИЛИ:**

**поставили запитання:** д. ф. н., проф. Скоробогатова О.О., д. ф. н., доц. Радчук О.В., д. ф. н., проф. Степанченко І.І., д. ф. н., доц. Осіпова Т.Ф., д. ф. н., проф. Голобородько К. Ю., д. ф. н., доц. Халіман О. В., к.ф.н., доц. Кrapівник Г. О.

Із позитивною оцінкою дисертаційної роботи виступили:

**науковий керівник** — доктор філологічних наук, професор Маленко О. О.;

**рецензенти:** доктор філологічних наук, професор Голобородько К. Ю., доктор філологічних наук, доцент Халіман О. В.

### **УХВАЛИЛИ:**

на підставі експертизи дисертаційної роботи, доповіді здобувачки, поставлених запитань присутніх, відповідей здобувачки, обговорення учасниками засідання основних положень дисертації, виступів наукового керівника та рецензентів прийняти такий висновок щодо дисертаційної роботи Соприкіної Вікторії Дмитрівни на тему «Український псевдонімікон культурно-мистецької сфери початку ХХІ ст.: номінативний та лінгвокультурологічний вимір».

**1. Актуальність дослідження** зумовлена поширеністю псевдонімів у сфері сучасного українського мистецтва і культури, їхнім формально-змістовим різноманіттям, креативністю, а також потребою цілісного й системного аналізу псевдонімів українських митців початку ХХІ століття, опису структури цих номенів, типів та способів творення. Окрім цього, в українській лінгвістиці недостатньо висвітлено лінгвокультурологічний вимір цих псевдонімів.

**Мета дослідження** — вивчити й описати український псевдонімікон культурно-мистецької сфери початку ХХІ століття, виявити продуктивні типи й способи номінацій псевдонімів, а також їхній лінгвокультурний потенціал, реалізований у формуванні відповідних культурних концептів у межах української лінгвосвідомості.

Відповідно до мети визначено й основні завдання:

1. Схарактеризувати історичний контекст і сучасний стан досліджень антропонімів у слов'янському мовознавстві.
2. Прокоментувати дискусійні питання української антропоніміки, зробити огляд типологій антропонімів, зокрема псевдонімів, у сучасній ономастиці.
3. Визначити типи й способи номінації, продуктивні для творення псевдонімів культурно-мистецької сфери початку ХХІ століття.
4. Здійснити аналіз й опис псевдонімів за визначеними типами й способами номінації, проаналізувати їх прагматичний потенціал.
5. Виявити смислові зв'язки псевдонімів сучасних українських митців із загальнокультурним та етнокультурним патерном.
6. Дослідити український псевдонімікон щодо наявності прецедентних імен, з'ясувати мотиви творення таких номенів.
7. За допомогою асоціативного експерименту з'ясувати, чи здатні псевдоніми українських митців набувати статусу культурних концептів в українській лінгвосвідомості (лінгвокультурологічний вимір псевдонімікону), вивчити й описати структурно-смислове наповнення концептуалізованих псевдонімів.

**Об'єктом дослідження** обрано псевдоніми сучасних українських співаків та письменників початку ХХІ століття.

**Предметом дослідження** є номінаційні (типи й способи номінації) та лінгвокультурні ресурси псевдонімікону сучасної української культурно-мистецької сфери (зв'язок із культурним патерном, прецедентність псевдонімів, їхня концептуалізація).

**2. Формування наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації.**

Дисертацію Соприкіної Вікторії Дмитрівни присвячено розв'язанню актуального наукового завдання — ґрунтовному аналізу псевдонімів сучасної культурно-мистецької сфери початку ХХІ століття за типами й способами номінації та з погляду їхнього лінгвокультурного потенціалу.

**3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна.**

**Наукова новизна** роботи зумовлена відсутністю цілісного дослідження псевдонімів українських митців початку ХХІ століття, їхньої структури, типів та способів творення; уперше в українській лінгвістиці було розглянуто псевдоніми відомих митців як культурні концепти.

**4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій,** які захищаються, забезпечується теоретико-методологічним обґрунтуванням їхніх вихідних положень, відповідністю методів меті, завданням, об'єкту і предмету дослідження, доказовістю висновків. Наукові положення й висновки чіткі й науково обґрунтовані.

**5. Наукове й практичне значення роботи.**

**Теоретичне значення** роботи вбачаємо в цілісному й ґрунтовному описі псевдонімів співаків та письменників початку ХХІ століття, в аналізі структури, типів, мотивів та способів творення цих номенів, що може слугувати базою для подальших досліджень у царині неофіційного назовництва зокрема та ономастики загалом. Також теоретичного значення набувають реалізовані в роботі тези про умови концептуалізації псевдоніма як культурного концепту, що функціонує в національній лінгвосвідомості.

**Практична значущість** дослідження полягає в детальному аналізі нового фактичного матеріалу, результати якого можна використати в розробці спецкурсів із лексикології, ономастики, антропоніміки, теорії номінації, соціо- і психолінгвістики; укладанні навчальних і методичних посібників, лексикографічних праць. Основні положення та результати дослідження можуть стати в пригоді не тільки мовознавцям, а й культурологам, етнологам й усім, хто цікавиться сучасною українською культурою.

**6. Повнота викладення результатів дисертації в публікаціях, особистий внесок у них автора.**

Основні положення та висновки дослідження висвітлено в 11 наукових публікаціях (усі одноосібні): 4 із яких опубліковано в провідних фахових виданнях, затверджених МОН України, 4 — у вітчизняних нефахових виданнях 1 — у зарубіжному виданні, що проіндексовано в базі даних Scopus, а також у 2 тезах.

Результати дисертаційної роботи повністю відображено в публікаціях.  
Дисертаційна робота виконана самостійно та не містить плагіату.

**7. Особистий внесок здобувача у працях полягає в тому, що всі матеріали представлено одноосібно.**

***Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дослідження***

фахові видання:

1. Соприкіна В. Д. Історія і сучасний стан дослідження української антропонімії (стислий огляд). *Лінгвістичні дослідження*: 36. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків, 2018. Вип. 48. С. 33 – 41.
2. Соприкіна В. Д. Профілювання концептів власних назв на прикладі псевдонімів українських учасників «Євробачення». *Записки українського мовознавства*: збірник наукових праць. Одеса, 2019. Том 1, вип. 26. С. 275–286.
3. Соприкіна В. Д. Суфіксація як спосіб творення псевдонімів сучасних українських митців. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. Одеса, 2021. Вип. 47. Т. 2. С. 118–121.
4. Соприкіна В. Д. Псевдоніми сучасних українських митців як синтаксичні сполуки: семантика та моделі творення. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Філологія. Ужгород. Вип.1(45). 2021. С. 408–413.

вітчизняні нефахові видання:

5. Соприкіна В. Д. Колективні псевдоніми сучасних українських письменників: мотивація, походження, функції. *Український світ у наукових парадигмах* : збірник наукових праць. Харків, 2019. Вип. 6. С. 98–102.
6. Соприкіна В. Д. Українсько-російська інтерференція в псевдонімах сучасних українських митців. *Український світ у наукових парадигмах* : збірник наукових праць. Харків, 2020. Вип. 7. С. 186–188.
7. Соприкіна В. Д. Сучасне українське письменство: хто є хто? *Вивчаємо українську мову та літературу* : науково-методичне видання. Харків : ВГ «Основа», 2020. №1–3 (581–583). С. 85–88.
8. Соприкіна В. Д. Двокомпонентні псевдоніми українських письменників-сучасників: інтенційні мотиви творення оніма. *Наукові записки центральноукраїнського державного педагогічного університету імені В. Винниченка*. Кропивницький, 2020. № 187. С. 95–101. URL: [https://www.cuspu.edu.ua/images/nauk\\_zapiski/filology/Issue\\_187\\_FN.pdf](https://www.cuspu.edu.ua/images/nauk_zapiski/filology/Issue_187_FN.pdf)
9. Соприкіна В. Д. Інноваційні різновиди антропонімів в українській мові: проблема ідентифікації позивних та нікнеймів. *Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах*: матеріали VIII міжнародної наукової конференції, м. Дніпро, 2017. С.153–156. URL: <http://www.dnu.dp.ua/zbirnik/ffil/31>

10. Соприкіна В. Д. Утинання як спосіб псевдонімотворення. Матеріали I Міжнародної славистичної конференції, присвяченої пам'яті святих Кирила і Мефодія / за заг. ред. О.О. Маленко. Харків – Шумен : ХІФТ, 2021. 344 с.

зарубіжне видання:

11. Соприкіна В. Д. Зрошення та редуплікація як способи творення псевдонімів сучасних українських митців. *Science and Education a New Dimension*. VIII(69), issue 234, Budapest, 2020. P. 59–61.

**8. Апробація матеріалів дисертації.** Результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри української мови Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Ключові положення та основні результати дослідження виголошено в доповідях та повідомленнях на різностатусних наукових зібраннях: XVII Міжнародна наукова конференція з актуальних проблем семантичних досліджень: художній текст: лексика, граматика, стилістика (15–16 травня 2018 року, м. Харків); Сковородинівська академія молодих учених (жовтень 2018 року); Всеукраїнські наукові читання, присвячені пам'яті професора С. І. Дорошенка (28 лютого 2019 р., м. Харків); Міжнародна наукова конференція «Мова – текст – дискурс: проблеми структури та семантики» (15-16 травня 2019 р., м. Харків); Шості міжнародні наукові читання пам'яті члена-кореспондента НАН України Ю. О. Карпенка (26-27 вересня 2019 р., м. Одеса); XIX Всеукраїнська ономастична конференція з міжнародною участю, присвячена 100-річчю з дня народження Кирила Галаса (8–9 квітня, Ужгород); I Міжнародна славистична конференція, присвячена пам'яті святих Кирила та Мефодія (11 травня 2021 р., Харків – Шумен); XIX Міжнародна конференція з актуальних проблем філологічних досліджень пам'яті А. Т. Гулака (20–21 травня 2021, Харків, ун-т. Сковороди).

**9. Оцінка мови та стилю дисертації.** Дисертацію написано науковою мовою, структура дисертації відповідає алгоритму проведеного автором дослідження. Зміст наукової роботи викладено логічно й послідовно, доступною для сприйняття мовою, адекватно використано наукові терміни. Усі положення й результати дисертації розроблені здобувачем самостійно. Зміст, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 р. (зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 979 від 21.10.2020 р.).

**10. Відповідність змісту дисертації.** Дисертація Соприкіної Вікторії Дмитрівни «Український псевдонімікон культурно-мистецької сфери початку XXI ст.: номінативний та лінгвокультурологічний виміри» повністю відповідає паспорту спеціальності 035 Філологія.

**11. Рекомендація дисертації до захисту.** Дисертаційна робота Соприкіної Вікторії Дмитрівни виконана на належному науковому рівні та є цілісним науковим дослідженням, що відповідає встановленим вимогам чинного законодавства України.

Ураховуючи належний рівень досліджень, актуальність, новизну, практичну цінність отриманих результатів та відповідність роботи спеціальності 035 Філологія, засідання фахового семінару Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди рекомендує дисертацію Соприкіної Вікторії Дмитрівни «Український псевдонімікон культурно-мистецької сфери початку ХХІ ст.: номінативний та лінгвокультурологічний виміри», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія, до захисту.

**Результати відкритого голосування: одноголосно.**

**Головуюча на засіданні фахового семінару:**

доктор філологічних наук,  
доцент кафедри української мови  
Харківського національного  
педагогічного університету  
імені Г. С. Сковороди



Осіпова Т.Ф.

**Рецензенти:**

доктор філологічних наук,  
професор кафедри української мови  
Харківського національного педагогічного  
університету імені Г. С. Сковороди



Голобородько К. Ю.

доктор філологічних наук,  
доцент кафедри української мови  
Харківського національного педагогічного  
університету імені Г.С. Сковороди



Халіман О. В.

**Учений секретар:**

доктор філологічних наук,  
доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов  
Харківського національного  
педагогічного університету  
імені Г.С. Сковороди



Радчук О. В.

Підпис та  
засвідчується зав. загальним ви



Осіпової Т.Ф., Голобородько К.Ю., Халіман О.В., Радчук О.В.